

K. HEGEDUŠIĆ, Šampion. Zagreb, Moderna galerija

likaciji, kao i u drugim časopisima i zbornicima (»Književnik«, »Nova literatura«, »Ars«, »Savremena stvarnost«, »Pečat«), H. surađuje člancima o lik. i kulturnoj problematiki. God. 1932. proširuje svoja pedagoško-propagandna nastojanja i vodi slikarsku skupinu u sindikatu građevinskih radnika u Zagrebu (Raušević, Kostić, Mikloš). Zbog okupljanja seljaka i radnika, te općenito zbog svojih socijalističkih stajališta u više je navrata zatvaran. God. 1937. postaje nastavnik, a 1945. profesor na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu. Od 1950. vodi Majstorsku radionicu za postdiplomski studij slikarstva. S bivšim učenicima i suradnicima osniva 1956. grupu »Mart«. Bio je član JAZU od 1948. God. 1953. pokrenuo je izdavanje Bulletin Instituta za likovne umjetnosti i potaknuo osnivanje Arhiva za likovne umjetnosti i Kabineta grafike JAZU, kojim je rukovodio 1957–60.

Već u Hegedušićevim crtežima što ih je izlagao 1926. u Zagrebu nazočna je socijalna nota. Zahtijevajući nezavisnost našeg lik. izraza i shvaćajući da »umjetnik može stajati izvan kolektiva« (iz programa »Zemlje«) H. naglašava socijalno i nacionalno obilježje djela, ali ističe da je »pored bezuvjetno ispravne ideologije odlučan i likovni kvalitet«. Njegove slike i crteži iz dvadesetih godina, u kojima se prepliću groteskne, satirične i nadrealne zasade, označavaju lik. prosvjed protiv neljudskih prilika u društvu (Rabšicer, 1927; Proštenje u mom selu, 1927; Zeleni kader, 1928; Rekvizicija, 1929; Poplava, 1932; Justitia, 1934; Pleti kotec kak tvoj otec, 1936; Peti maj, 1937; Bitka kod Stubice, 1939). Polazeći od pučkih sakral-

nih slikarija na staklu, H. u sredinu naviklu na tonsko slikarstvo čak i u djelima ekspresionista unosi gotovo posvemašnu plošnost i fovistički koncept boje, nižući intenzivne kromatske površine jednu do druge. Naturalizam koji proizlazi iz tematike i odabira boja naglašen je »primitivnim« oblicima i izražajnim crtežom. I sâm u to vrijeme slika temperom na staklu (*Bilo nas je pet vu kleti*, 1931) i tu tehniku prenosi na seljake u Hlebinama.

U razdoblju poslije 1945. H. razrađuje vlastiti koncept, proširuje krug motiva i unosi u svoja djela nove, kolažirane materijale, no ostaje vjeran svojoj temeljnoj tematici, sukobu pojedinca sa zlom u svijetu, pa i ta njegova djela zrače tjeskobom i prosvjedom (*Marija Gorska*, 1950; *Mrtve vode*, 1956; *Finale*, 1957; *Liqueur Foxy*, 1959; *Kiša*, 1963; *Transport logoraša I i II*, 1963; *Okupacija*, 1966; *Soho*, 1967). Izraz se pročišćuje i sažima, sve češći su motivi grada s njegovim apsurdima i dehumaniziranim prostorima a osnovna raspoloženja kreću se u širokom rasponu od melankolije i dramatike do sarkastične opservacije novoga realizma. God. 1969. radi veliku pov. kompoziciju *Anno Domini 1573* za svečani zastor Hrvatskoga narodnog kazališta u Zagrebu. U tome kazalištu povremeno je opremao predstave; radio je inscenacije i kostime za opere *Nikola Šubić Zrinski* I. Zajca i *Anđelova pjesma* F. Paraća, te drame *Matija Gubec* M. Bogovića i *Tomislav T. Strozija*. Osim štafelajnog bavio se i zidnim slikarstvom; u Zagrebu 1922. pomaže J. Kljakoviću pri slikanju fresaka u crkvi Sv. Marka a 1932 (s M. Vankom) slika zidne kompozicije u »Gradskom podrumu«. Samostalno je slikao 1943. fresko-kompoziciju *Hrvatska škola* u Opatičkoj 10 u Zagrebu i započeo fresku u crkvi u Mariji Bistrici. God. 1971–73. oslikao je freskama Spomen-muzej na Tjentištu i prikazao prizore: *Okupator*, *Krvava rijeka*, *Proboj*, *Tifusari*, *Zbjeg*, *Planina bez milosti*, *Apokalipsa* i *Finale*. — Od najranijega razdoblja bavio se crtežom i grafikom; 1932. izdaje zbirku crteža *Podravski motivi* s predgovorom M. Krleže. Ilustrirao je knjige H. Kikića (*Provincija u pozadini*), M. Krleže (*Balade Petrice Kerempuha*), M. Ristića (*Turpituda*) i B. A. Krčelića (*Annuae*). Samostalno je izlagao u Zagrebu (1926, 1956. i 1973), Novome Sadu (1928), Bruxellesu (1959), Haagu, Groningenu, Bred i Schiedamu (1960); Beogradu (1960, 1964), Ljubljani (1960), Slovenj Gradecu (1961), Stockholmu (1964), Rijeci, Opatiji (1965), Kruševcu (1967), Sarajevu, Milanu, Skoplju (1968) i u Bologni (1973). Sudjelovao je na svim izložbama »Zemlje«, na izložbama grupe »Mart«, te na izložbama »Pedeset godina moderne umjetnosti« (Bruxelles, 1958), »Novi realisti« (Haag, 1964) i »Umjetnost i otpor u Europi« (Bologna, 1965). Posthumno su mu priređene izložbe u Hlebinama (1976), Gornjoj Stubici (1980) i Tuzli (1982).

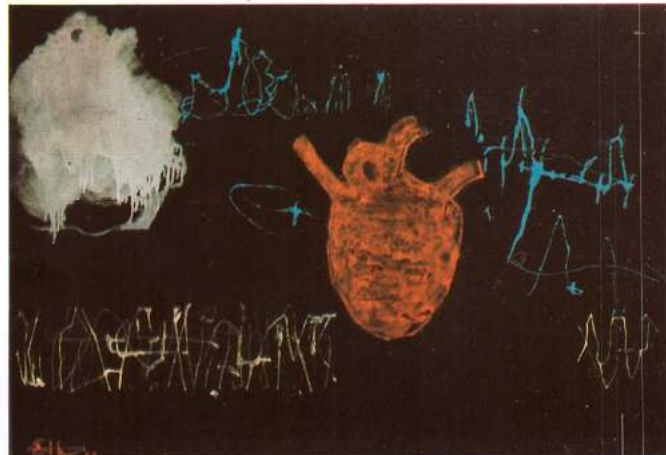
BIBL.: *Problem umjetnosti kolektiva*, Almanah savremenih problema, Zagreb 1932; *O našem slikarstvu*, Savremena stvarnost, 1933, 2; *Likovna grupiranja u Hrvatskoj*, Ars 37, Zagreb 1937, 1 i 3–4; *Riječ o kritici i organizaciji kritike*, Republika, 1950, 2–3; *Iz dnevnika 1918*, Literatura, 1959, 14; *Kako je osnovana Zemlja*, Politika, 28. II 1965.

LIT.: *Lj. Babić*, Uz slike Krste Hegedušića, Obzor, 5. III 1929. — *G. Gamulin*, Umjetnost Krste Hegedušića, Signali, 1932, 3–4. — *J. Depolo*, Krsto Hegedušić, Vjesnik, 13. III 1958. — *A. Čelebonović*, Krsto Hegedušić, Politika, 15. VI 1958. — *O. Bihallj-Merin*, Hegedušić, Letopis Matice srpske, Novi Sad 1964, 1. — *D. Horvatić*, Hegedušićeva Podravina, Kaj, 1968, 1. — *M. Šolman*, Krsto Hegedušić (katalog), Zagreb 1973. — *M. Krleža*, V. Maleković i D. Schneider, Krsto Hegedušić, Zagreb 1974. — *M. Matković*, Krsto Hegedušić, Forum, 1975, 4–5 — *V. Maleković*, Seljačke bune u djelu Krste Hegedušića (katalog), Gornja Stubica 1980. D. Hé.

Ž. HEGEDUŠIĆ, Motiv iz Sremske Mitrovice. Zagreb, Moderna galerija



Ž. HEGEDUŠIĆ, Plavi kardiogram





B. HEGEDUŠIĆ-FRANGEŠ, *Visoko društvo*

**HEGEDUŠIĆ, Martin**, naivni kipar (Hlebine, 11. XI. 1923). Zemljoradnik. Rezbare od djetinjstva; izlaže od 1958. Njegovi su radovi ponekad bizarni (*Čovjek nosi ženu*), ali zgusnuti u masi i izražajni. Prvu samostalnu izložbu imao u Hlebinama 1969. Sudjelovao na više skupnih izložaba (Edinburgh 1962, Zagreb 1966). Piše pjesme i bavi se glazbom.

LIT.: V. Bužančić, Martin Hegedušić (katalog), Zagreb 1969/70.

**HEGEDUŠIĆ, Željko**, slikar (Tuzla, 22. VII. 1906). Diplomirao na Akademiji u Zagrebu 1930 (V. Becić), potom 1930–31. nastavlja studij u Parizu. God. 1932–33. profesor crtanja na gimnaziji u Zagrebu, 1933–39. u Sremskoj Mitrovici, te 1939–50. ponovo u Zagrebu. God. 1950–55. predaje na Akademiji primijenjenih umjetnosti u Zagrebu. Prvi put izlaže u Zagrebu 1932. kao gost na izložbi Zemlje. God. 1936–39. sudjeluje na izložbama »Grupe hrvatskih umjetnika«.

Već u početku svoga rada H. ostvaruje individualan i koherentan izraz. Svoju lik. poetiku formirao u Parizu, u dodiru s purizmom (A. Ozenfant) i metafizičko-nadrealističkim slikarstvom (J. Lurçat). Njegov je izraz zasnovan na čistoj, svijetloj boji i sumarnom crtežu, plošnim oblicima u slobodno geometriziranom prostoru. Slika vedute provincijskih gradića i vlastiti život viđen sa stajališta angažirana umjetnika (*Parobrodarska ulica*, 1934; *Motiv iz Sremske Mitrovice*, 1934; *Na pustom trgu*, 1935). Krajem četvrtog desetljeća priklanja se vladajućoj kolorističkoj modelaciji, poštovanju predmetne realnosti i neutralnim motivima (*Mrtva priroda s porilukom*, 1939). Od pedesetih godina počinje se služiti grafičkim i kombiniranim crtačkim tehnikama. Vizija i koncepcija su nadrealističkog podrijetla, a manifestiraju se ludički ili u širokom rasponu doživljaja od tragičnoga do lirskoga (*Na Tjentištu*, 1954). Raznovrsnost oblika organske je prirode (kosti, insekti, flora) a njihovi odnosi motivirani su maštom. Hegedušićevo zanimanje za vrijednosti materije i prostorne odnose potiče aktualna lik. problematika šestog desetljeća. Postupno pozornost usredotočuje na ljudski lik, oko kojega razvija složenu simboliku (ciklus *Užitak stvaranja*, 1969–79). — Samostalno je izlagao u Zagrebu (1959, 1971, 1976, 1979), Stockholmu (1964), Splitu (1969), Šibeniku (1969), Zrenjaninu (1970) i Koprivnici (1981). Bavio se zidnim slikarstvom (Gradski podrum u Zagrebu, 1932. i 1946; Kolodvorska restauracija u Zagrebu, 1957), kopiranjem fresaka, primijenjenom grafikom, opremom i ilustriranjem knjiga.

LIT.: M. Šolman, Željko Hegedušić (katalog), Zagreb 1971. — V. Bužančić, Željko Hegedušić (katalog), Zagreb 1979. — M. Špoljar, Željko Hegedušić (katalog), Koprivnica 1981. — Z. Ton.

**HEGEDUŠIĆ-FRANGEŠ, Branka**, slikarica (Zagreb, 15. VI. 1906 — 6. XII. 1985). Diplomirala je na Akademiji u Zagrebu 1928, usavršavala se u Pragu i Beču 1928–30. Bila je profesor i direktor Akademije primijenjenih umjetnosti u Zagrebu. Bavila se zidnim slikarstvom, u pastelu je

obrađivala folklorne motive. Crteže sa socijalno-kritičkom tematikom izlagala je s grupom »Zemlja« (1934, 1935) pod pseudonimom Branka Kristijanović (*Kavana*, *Revija pasa*, *Kultura tijela*, *Na promeni*, *Visoko društvo*). Oko 1965. radila kompozicije od evokativnih predmeta i slikovnih fragmenata, nadahnute pasatističkim ugođajem i kritičkom ironijom. Samostalno je izlagala u Zagrebu i Rijeci, sudjelovala na skupnim izložbama u Zagrebu, Beogradu, Sofiji, Parizu i Barceloni. Vlastitim tematskim obradama i stručnim člancima propagirala pučku umjetnost. Bavila se primijenjenom umjetnošću (radovi u drvu, koži i tekstilu), ilustracijom i grafičkim oblikovanjem.

LIT.: J. Depolo, Zemlja, 1929–1935, u katalogu: Nadrealizam — Socijalna umjetnost, Beograd 1969. — I. Zidić, Slikarstvo, Grafika, Crtež, u katalogu: Kritička retrospektiva grupe Zemlja, Zagreb 1971. — V. El.

**HEIL, Ivan**, slikar (Retfala u Osijeku, 6. VIII. 1906 — Osijek, 14. IX. 1985). Studirao je arhitekturu u Beču; diplomirao 1933. na Akademiji u Zagrebu (V. Becić, M. Tartaglia, Lj. Babić). Slikar krajolika, mrtvih priroda i portreta. U početku radio tonski, s naglašenim konstruktivnim elementima, poslije slobodnije i življim bojama. Ističu se motivi iz Osijeka i okoline. U linorezima sklon ekspresionizmu. Bio je lik. pedagog u Osijeku.

LIT.: O. Švajcer, Likovna kronika Osijeka 1930–40, Osječki zbornik, 1973–74, 14–15. — J. Ambruš, Heil (katalog), Osijek 1980. — O. Švajcer, Slikar Ivan Heil, u zborniku: Galerija likovnih umjetnosti Osijek, I, Osijek 1987. — O. Šr.

**HEININGER, Ottomaro**, građevinski inženjer (Pula, 14. IX. 1906 — Rusija, tijekom II. svj. r.). Studirao u Beču. Pripada pulske škole građevinarstva djelatnih za talijanske vlasti, koji su jednostavnim i čistim volumenima podređenima funkciji uspostavili novu plastičnu sliku grada Pule. H. je autor stambeno-poslovne zgrade s kino-dvoranom na SZ strani gradskoga šetališta (1935), izvanredno vrijedne građevine futurističkoga naboja.

LIT.: A. Rubbi, Pulska arhitektura tridesetih, ČIP, 1989, 5. — Isti, Stambena arhitektura u Puli od početka stoljeća do danas, Arhitektura, 1989–91, 208–210. — A. Ru.

**HEINRICH, Thugut**, slikar oko sredine XIX. st., podrijetlom iz Češke. Njegovo djelovanje u Hrvatskoj može se pratiti od 1843–47. Poslije je radio u Beču. U Zagrebu je imao atelje u kuriji kanonika J. Schrota (Kaptol 7). Slikao je zanatski vrlo vješto velike svečane portrete u ulju kao i male, rafinirane portrete u akvarelu tadašnjih najistaknutijih hrv. ličnosti (Lj. Gaj, I. Kukuljević, J. Haulik, Lj. Bedeković).

LIT.: Slikarstvo XIX stoljeća u Hrvatskoj (katalog), Zagreb 1961. — R.

**HEINZEL, Vjekoslav**, arhitekt (Zagreb, 21. VIII. 1871 — 1. III. 1934). Visoku tehničku školu polazio u Grazu, arhitekturu diplomirao u Stuttgartu 1893. God. 1895–1905. nastavnik je na Graditeljskoj školi u Zagrebu. Kao samostalni graditelj (1896–1912) u Zagrebu izvodi više stambenih zgrada u duhu vremena: uglovnice u Gundulićevoj ul. 45a (1897), na Svačićevu trgu 15 i 16 (1898), Šenoainj ul. 5 (1899), Jurišićevj ul. 7 (1900), Palmotićevj ul. 26 (1905) i 53 (1907). Članom gradskoga zastupstva postaje 1910, a 1920–28. gradonačelnik je Zagreba. Na toj dužnosti osobito pridonosi planskomu razvoju grada nakon I. svj. r., sudjeluje u izradi Regulatorne osnove (1923), planiranju I dijela grada s današnjim Trgom hrvatskih velikana i izgradnji novih gradskih četvrti.

LIT.: M. Stilić, Zagrebački gradonačelnici 1917–1941, Zagrebačka panorama, 1963, 6. — T. Pl.

**HEKTOROVIĆ, Petar**, književnik (otok Hvar, 1487 — Stari Grad, 1572). Autor književnoga djela *Ribanje i ribarsko prigovaranje*, pisanog hrvatskim jezikom, u kojemu su opisani mnogi detalji važni za proučavanje renesansnoga umjetničkog obrta u Dalmaciji. U Staromu Gradu sagrađio je po vlastitoj zamisli utvrđeni ljetnikovac Tvrdalj. U oporuci je opisao nasljednicima kako će nastaviti gradnju Tvrdlja dokazujući svoje veliko iskustvo u građenju utvrda.

LIT.: C. Fisković, Petar Hektorović i likovne umjetnosti, u knjizi: Baština starih hrvatskih pisaca, Split 1978, str. 140–166. — N. B. B.

**HELENA → SVETA HELENA**

**HELMER, Herman → FELLNER I HELMER**

**HENC, Katarina**, naivna slikarica (Sigetec kraj Koprivnice, 19. X. 1948). God. 1977. diplomirala na Filozofskome fakultetu u Zagrebu. Slikati je počela 1969. u duhu hlebinske škole. Slika pretežno žanr-prizore naglašeno intimističke i melankolične. Tamnom toplom gamom i kontrastima svjetla i sjene gradi dramatičnost i osebnost ugođaj (*Kratica i tele*, 1973; *Majka*